

Також в ході обробки результатів розраховувався коефіцієнт фауністичного сходства обслідованих біотопів.

Ісходя з отриманих даних, можна зробити наступний висновок: видового сходства між трьома даними біотопами фактически немає, так як коефіцієнт <0,2.

Одним общим видом для трьох біотопів є *Aromia moschata* L. Це пов'язано з тим, що цей вид обігає в насажденнях (в тому числі смешаних), де росте іва, також для допоміжного живлення посещають квіткові (зонтичні, розоцвітні та інші). Поміж ів кормовими растенями служать осина, ольха, клен, тополь. Тому в зв'язку з рознообразом в живленні цей вид широкомісний на трьох вибраных біотопах.

Дані біотопи не відрізняються великим рознообразом видів та особей, так як в період проведення досліджень були недостаточно благоприятні погодні умови. Також у більшості видів період літа припадає на кінець літа початок серпня. Тому період досліджень не співпадає з періодом активного літа жуків-усачів.

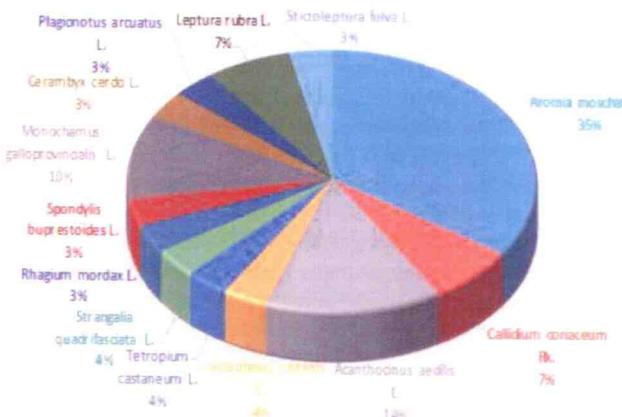

Рисунок 1 – Видовий склад усачів окрестностей УНБ «Ченки»

В зв'язку з тим, що усачі поражають вже умираючі дерева та валежник, по їх небольшому кількості особей можна сказати, що в окрестностях УНБ «Ченки» небольшое количество аварийних деревьев.

Список використаних джерел

1. Плавильщиков Н.Н. Жесткокрылые. Жуки-древосеки (Cerambycidae) Фауна СССР / Н.Н. Плавильщиков. – М., 1936. – 613 с.
2. Экология с основами метеорологии: практическое руководство по выполнению лабораторных работ для студентов специальности 1–75 01 01 «Лесное хозяйство» / Н.Г. Галиновский, Д.В. Потапов, Г.Г. Гончаренко; М-во образ. РБ, Гомельский гос. ун-т им. Ф.Скорины. – Гомель: ГГУ им. Ф.Скорины, 2009. – 109 с.

НАЗЕМНІ МОЛЛЮСКИ МЕЛИТОПОЛЬСКОГО РАЙОНУ ПРИРОДНОГО І АНТРОПОХОРНОГО ПРОІСХОДЖЕННЯ (ЗАПОРОЖСЬКА ОБЛАСТЬ)

Бусел В.А.¹, Кошелев А.И.², Есентицкий М.В.

¹Національний природний парк "Великий Луг"
Запорізька область, Васильєвський район, г. Дніпрорудне, 71630,
Україна
e-mail: hram@ukrpost.ua

²Мелітопольський державний університет ім. Богдана
Хмельницького
Запорізька область, г. Мелітополь, 72312, Україна
e-mail: akoshelev4966@gmail.com

Матеріал, положений в основу роботи, був зібран нами на території Мелітопольського району в період 2016-2017 рр. Особе увага приділялася місту Мелітополь та його найближчим околицям. Сбори моллюсків відбувалися за общиєпринятими методиками в тепле время року як в місцях міської забудови, так і в зеленої зоні міста - в парках, скверах та кустарникових насажденнях вдоль доріг, а також в придороожних лесополосах та Алтагирському лісі. Опреділення видового складу наземних моллюсків виконано старшим науковим співробітником, завідувачем лабораторії малакології Государственного природоведческого музея НАН України Н.В. Гураль-Сверловою (г. Львів). Систематичний порядок та латинські назви видів в тексті приводяться за роботою Н.В. Гураль-Сверловою "Визначник наземних моллюсків України" [1].

1. *Succinella oblonga* (Draparnaud, 1801) – звичайний вид, зустрічається в старих деревесних насажденнях.

Секція 2. Зоологія та екологія тварин

2. *Cochlicopa lubrica* (O.F.Müller, 1774) – немногочисленный, встречается в старых древесных насаждениях.
3. *Cochlicopa lubricella* (Porro, 1838) – обычный, встречается в старых древесных насаждениях.
4. *Vallonia costata* (O.F.Müller, 1774) – обычный, встречается в старых древесных насаждениях.
5. *Vallonia pulchella* (O.F.Müller, 1774) – немногочисленный, встречается в старых древесных насаждениях.
6. *Truncatellina cylindrica* (Férussac, 1807) – немногочисленный, встречается в старых древесных насаждениях.
7. *Brephulopsis cylindrica* (Menke, 1828) – обычный, местами многочислен, встречается вдоль железнодорожных насыпей и в частной застройке города Мелитополь, по своему происхождению завезён из Крыма. Образует крупные поселения.
8. *Brephulopsis bidens* (Krynicki, 1833) – немногочисленный, встречается вдоль железнодорожных насыпей и в частной застройке города Мелитополь, по своему происхождению завезён из Крыма [1].
9. *Chondrula tridens* (O.F.Müller, 1774) – обычный, встречается повсеместно, включая застройки города Мелитополь с многоэтажными зданиями.
10. *Vitrina pellucida* (O.F.Müller, 1774) – обычный, встречается повсеместно, включая частные застройки города Мелитополь.
11. *Aegopinella minor* (Stabile, 1864) – немногочисленный, встречается в старых древесных насаждениях.
12. *Oxylilus translucidus* (Mortillet, 1854) – редкий, искусственные насаждения и кустарниковые заросли на всей территории района. В Мелитопольском районе имеет, вероятно, антропохорное происхождение.
13. *Zonitoides nitidus* (O.F.Müller, 1774) – обычный, гидрофильный вид, встречается преимущественно в поймах рек на всей территории Мелитопольского района.
14. *Limacus maculatus* (Kaleniczenko, 1851) – обычный, встречается в частной застройке города Мелитополь, имеет антропохорное происхождение.
15. *Deroceras stiranyi* (Simroth, 1894) – обычный, встречается повсеместно, включая частные застройки города Мелитополь.
16. *Deroceras subagreste* (Simroth, 1892) – обычный, встречается повсеместно, включая частные застройки города Мелитополь.
17. *Helicopsis striata* (O.F.Müller, 1774) – обычный, встречается повсеместно, включая частные застройки города Мелитополь.
18. *Xeropicta derbentina* (Krynicki, 1833) – обычный, местами многочисленный, встречается повсеместно, включая частные застройки города Мелитополь.

Секція 2. Зоологія та екологія тварин

19. *Monacha fruticola* (Krynicki, 1833) - обычный, искусственные насаждения и кустарниковые заросли на всей территории Мелитопольского района.
20. *Monacha cartusiana* (O.F.Müller, 1774) – немногочисленный, встречен как в частных, так и в многоэтажных застройках города Мелитополь.
21. *Seraea vindobonensis* (Férussac, 1821) – обычный, местами многочисленный моллюск всей территории Мелитопольского района.
22. *Eobania vermiculata* (O.F.Müller, 1774) – редкий, встречен в частной застройке города Мелитополь, по своему происхождению явный завоз из Крыма .
23. *Helix albescens* Rossmässler, 1839 – обычный, местами многочисленный моллюск всей территории Мелитопольского района.
24. *Helix lucorum* Linnaeus, 1758 – редкий, встречен в частной застройке города Мелитополь, по своему происхождению явный завоз из Крыма.

Таким образом, на территории Мелитопольского района, Запорожской области нами было выявлено 24 вида наземных моллюсков, из которых 6 видов имеют антропохорное происхождение. Из новых видов следует отметить *Brephulopsis cylindrica* и *Brephulopsis bidens*, эти виды распространены вдоль железнодорожных насыпей, которые являются основным путем распространения указанных моллюсков с Крымского полуострова. Такие виды, как *Eobania vermiculata* и *Helix lucorum* заселились путем прямого завоза половозрелых особей с Крымского полуострова. Расселение *Oxylilus translucidus*, *Limacus maculatus* видимо происходило путем завоза яиц или молодых особей вместе с посадочным материалом (виноград, плодовые деревья и т.д.) также с территории Крымского полуострова.

Следует отметить, что в наших сборах достаточно слабо представлены слизни, что связано с их скрытым поведением и спецификой биологии видов. На огородах и в садах частного сектора в черте города и в селах моллюски, численность которых достигает сотен особей на 10 кв. метров, наносят значительный ущерб овощным культурам. Борьба с ними ведется исключительно механически путем сбором их вручную с последующим уничтожением.

Список використаних джерел

1. Гураль-Сверлова Н.В. Визначник наземних молюсків України / Н.В.Гураль-Сверлова, Р.І.Гураль /. - Львів, 2012 р. - 216 с.
2. Гураль-Сверлова Н.В. Роль железнодорожных путей в расселении некоторых ксерофильных видов наземных моллюсков на территории Украины / Н.В. Гураль-Сверлова / Біорізноманіття та

роль тварин в екосистемах (VIII Міжнародна наукова конференція ДНУ, 21–23.12.2015 р.). - Дніпропетровськ, 2015. - С.153.

**ФЕНОЛОГІЯ ВЕСНЯНОЇ МІГРАЦІЇ ПТАХІВ У
ПУТИЛЬСЬКОМУ РАЙОНІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Юзик Д.І.

Національний природний парк «Черемоський», вул. Федьковича, 21,
смт Путила, Путильський р-н, Чернівецька обл., Україна, 59100
[e-mail: muscicapa@ukr.net](mailto:muscicapa@ukr.net)

Матеріали з фенології весняних прильотів птахів зібрані у 2015–2017 рр. Досліджувана територія розташована у межах гірських населених пунктів, оточених лісовою рослинністю, вздовж яких протікають річки Перекалаб, Сарата, Путила, Черемош. Основна частина даних зібрана в смт Путила Чернівецької області і околицях (селах Підзахаричі, Киселиці і Сарата (національний природний парк (далі НПП) «Черемоський»), де були проведені візуальні спостереження. Всього було зібрано та опрацьовано 60 фенодат по 28 видам. Окрім власних спостережень використані окремі повідомлення заступника директора з наукової роботи-начальника відділу науки НПП «Черемоський» А.В. Юзика та старшого наукового співробітника В.О. Гребенщикова, за що висловлюю їм щиру подяку.

лелека білій (*Ciconia ciconia*) початок прильоту
02.04.16

приліт

11.04.15, 10.04.16, 07.04.17

осоїд (*Pernis apivorus*) приліт
12.05.17

канюк звичайний (*Buteo buteo*) приліт
05.04.16, 04.04.17

перепілка (*Coturnix coturnix*) приліт
05.04.17

пісочник малий (*Charadrius dubius*) приліт
13.05.16

голуб-синяк (*Columba oenas*) початок прильоту
08.03.17

приліт

04.04.15, 04.04.17

зозуля (*Cuculus canorus*) приліт
16.05.15, 10.04.16, 10.05.17

- ластівка сільська (*Hirundo rustica*) приліт
18.04.15, 16.04.16, 17.04.17
- плиска гірська (*Motacilla cinerea*) приліт
06.04.15, 05.04.16, 04.04.17
- плиска біла (*Motacilla alba*) приліт
03.04.15, 12.03.16, 02.04.17
- сорокопуд терновий (*Lanius collurio*) приліт
07.05.17
- вивільга (*Oriolus oriolus*) приліт
05.04.17
- шпак звичайний (*Sturnus vulgaris*) приліт
06.04.15, 05.04.17
- пронурок* (*Cinclus cinclus*) приліт
30.01.17
- кропив'янка чорноголова (*Sylvia atricapilla*) приліт
02.05.16
- вівчарик-ковалик (*Phylloscopus collybita*) приліт
03.04.16, 04.04.17
- вівчарик весняний (*Phylloscopus trochilus*) приліт
21.04.15, 20.04.16, 22.04.17
- мухоловка сіра (*Muscicapa striata*) приліт
19.05.17
- мухоловка білошия (*Ficedula albicollis*) приліт
24.04.16, 25.04.17
- горихвістка звичайна (*Phoenicurus phoenicurus*) приліт
20.04.16, 05.04.17
- горихвістка чорна (*Phoenicurus ochruros*) початок прильоту
24.03.17 [2]
- приліт
13.04.15, 31.03.16, 04.04.17 [2]
- вільшанка (*Erithacus rubecula*) приліт
04.04.15, 03.04.16, 01.04.17
- дрізд чорний (*Turdus merula*) приліт
04.04.16, 04.04.17
- дрізд співочий (*Turdus philomelos*) приліт
05.04.16, 01.04.17
- зяблик* (*Fringilla coelebs*) початок прильоту
12.01.17
- приліт
01.04.15, 07.03.16, 06-07.03.17
- щедрик (*Serinus serinus*) приліт
10.04.16, 11.05.17
- смеречник* (*Pinicola enucleator*) приліт